

Działania i strategie mediacyjne w nauczaniu i uczeniu się języka polskiego jako obcego

Mediation activities and strategies in teaching and learning Polish as a foreign language

Summary

The Common European Framework of Reference for Languages – CEFR (Council of Europe 2001) has served the language education community in Europe and beyond for over twenty years now. Published by the Language Policy Division of the Council of Europe as a draft in 1998 and in its final, English and French versions in 2001, the document quickly gained the status of a standard European reference for learning, teaching, and assessment in foreign language education. Translated into Polish in 2003, the CEFR was noticed with considerable interest and is currently used as a standard reference in the area of learning, teaching, assessment, and certification of proficiency in Polish as a foreign language. In 2014, a group of experts was commissioned by the Council of Europe to review, complement, and supplement the original 2001 publication, drawing on the experience gathered over the twenty years of its use. In this article, the most striking result of their work – that of redefining mediation as a fourth mode of language use (in addition to reception, production, and interaction) is briefly presented and commented upon, with the intention to indicate the educational potential of mediation activities and strategies in teaching and learning Polish as a foreign language.

1. Europejski system opisu kształcenia językowego Rady Europy (ESOKJ)

Opublikowany w 2001 roku przez Wydział Polityki Językowej Rady Europy Europejski system opisu kształcenia językowego (ESOKJ) jest dokumentem, do którego chętnie odwołują się autorzy programów nauczania, podręczników i egzaminów nie tylko w Europie. Przetłumaczona już z angielskiego i francuskiego oryginału na dalsze 40 języków publikacja pełni także w glottodydaktyce polonistycznej funkcję standardu, zwłaszcza gdy chodzi o określanie poziomu zaawansowania, do którego odnosi się dany program, podręcznik, kurs czy egzamin. Na całość dokumentu składają się:

- zestaw kategorii opisu sprawności językowej i kompetencji użytkownika/uczącego się języka;
- zestaw wspólnych referencyjnych poziomów biegłości językowej;
- skale przykładowych wskaźników biegłości językowej;
- skale samooceny biegłości językowej;
- scenariusze przykładowych rozwiązań programowych dla potrzeb planowania spójnej edukacji różnojęzycznej.

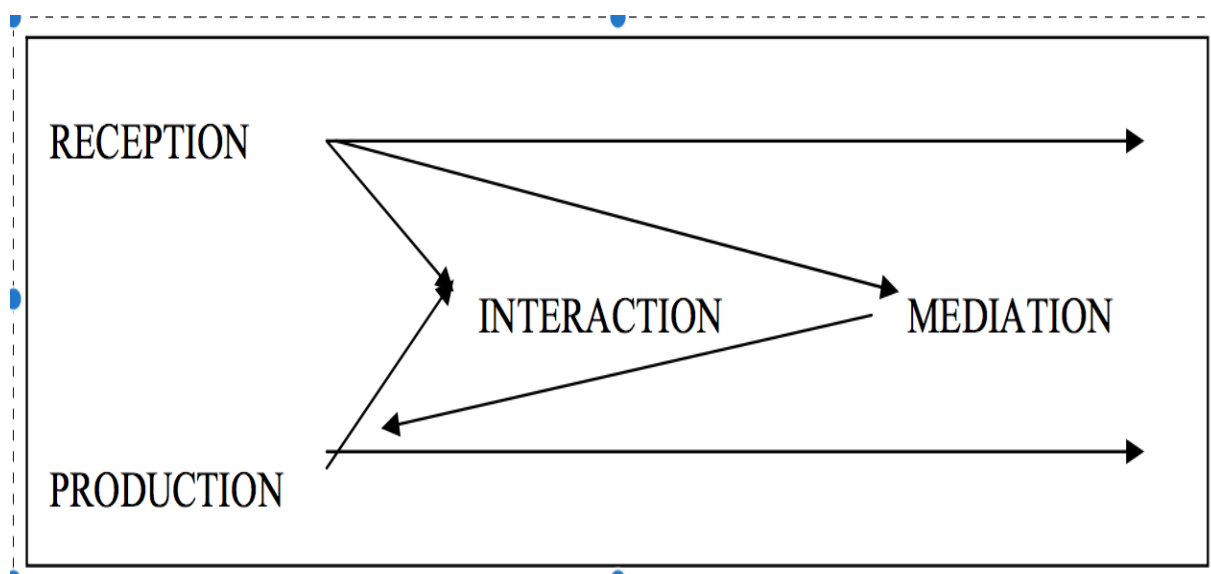
Zasadnicze przesłanie ESOKJ można streścić następująco:

- podmiotowość i autonomia uczącego się;
- promocja podejścia działaniowego przy określaniu sprawności językowej;
- pozytywne podejście do określania poziomu biegłości językowej – wskazywanie na to, co uczący się już potrafią, a nie na to, czego jeszcze nie umieją;
- podkreślanie wartości wszystkich umiejętności językowych – także tych na najniższym poziomie zaawansowania i tych ograniczonych do niektórych tylko sprawności – np. rozumienia tekstu.

Swoją popularność i znaczący autorytet zawdzięcza ESOKJ głównie zawartej w publikacji propozycji skali referencyjnej określanej w kategoriach A1-A2-B1-B2-C1-C2, gdzie A1 wyznacza

najniższą możliwą do zdefiniowania znajomość języka obcego, a C2 biegłość najwyższą. Towarzyszy tej skali jej rozwinięcie w postaci zestawu wskaźników biegłości, które bardziej szczegółowo określają każdy z poziomów w zakresie sprawności prowadzenia działań twórczych (mówienie, pisanie), odbiorczych (słuchanie i czytanie) oraz interakcyjnych. Pozwalają one uczącym się na określenie tego, co w każdym z tych zakresów już potrafią w nowym języku zdziałać i czego chcieliby się w dalszej kolejności nauczyć. Ta skala samooceny (*self assessment grid*) stała się podstawowym składnikiem Europejskiego Portfolio Językowego promowanym przez Radę Europy jako instrument zachęcający uczących się we wszystkich kategoriach wiekowych do stałego rozwijania własnego repertuaru językowego. Analizę sprawności językowej można jeszcze bardziej pogłębić przy użyciu dalszych 53 skal wskaźników ESOKJ odnoszących się do szczegółowych aspektów ilościowych (zakres działań), jakościowych (stopień sprawności) i strategicznych określających biegłość językową.

Referencyjne i ilustracyjne skale wskaźników biegłości językowej to niewątpliwie najbardziej popularne fragmenty ESOKJ. W ich cieniu pozostaje sama propozycja systemu opisu, która, paradoksalnie, miała w założeniu autorów stanowić część najważniejszą, służącą promocji koncepcji edukacji różnorodnej opartej na podejściu działaniowym. Edukacja różnorodna (*plurilingual education*) rozumiana jest tu szeroko jako wspieranie optymalnego, zindywidualizowanego rozwoju językowego uczących się. Według tej koncepcji każdy uczący się powinien mieć świadomość potrzeby i możliwość skutecznego kształtowania swojego repertuaru (portfolio) językowego, który najlepiej będzie mu służyć w celu osiągnięcia sukcesu w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym. Wynikająca stąd propozycja oparcia opisu biegłości językowej na ilościowych i jakościowych wyznacznikach sprawności w prowadzeniu działań twórczych (production), odbiorczych (reception), interakcyjnych (interaction) i mediacyjnych (mediation) przedstawiona została we wstępnej wersji ESOKJ w sposób następujący:

Klasyczny podział na cztery sprawności: mówienie, pisanie, czytanie i słuchanie został tu zastąpiony podziałem dwudzielnym na działania odbiorcze i twórcze składające się zazwyczaj na działania interakcyjne, ze wskazaniem, że całość tych działań najpełniej przejawia się w komunikacji o charakterze mediacyjnym. O ile jednak działania twórcze, odbiorcze i interakcyjne, wraz z towarzyszącymi im strategiami zostały w ESOKJ opisane dosyć szczegółowo, w tym zwłaszcza przy pomocy 53 ilustracyjnych skal wskaźników biegłości, o tyle działania i strategie mediacyjne przedstawione zostały w wersji z 2001 roku w sposób fragmentaryczny, zabrakło też dla nich ilustracji w postaci skal wskaźników biegłości. W konsekwencji znacząca propozycja uwzględnienia działań mediacyjnych w opisie biegłości językowej pozostawała niezauważona przez autorów programów, podręczników czy egzaminów, tak chętnie odwołujących się do ESOKJ. Aż do roku 2017, kiedy to ukazała się wstępna wersja publikacji zatytułowanej *CEFR Companion Volume with new descriptors* (Rada Europy 2018). Oprócz uzupełnień i drobnych zmian w odniesieniu do publikacji z 2001 roku

przedstawiono w niej całkowicie nowe i obszerne rozwinięcie opisu działań i strategii mediacyjnych poparte bogatą ilustracją w postaci 24 skal wskaźników biegłości. Warto zatem przyrzeć się temu nowemu spojrzeniu na biegłość językową, także z perspektywy nauczania, uczenia się i oceniania w dziedzinie języka polskiego jako obcego.

2. Mediacyjne działania i strategie językowe

W publikacji ESOKJ z 2001 roku mediacja została opisana w sposób następujący:

*Działania mediacyjne (pisemne czy ustne, receptywne czy produktywne) umożliwiają komunikację między osobami, które – z różnych względów – nie mogą się ze sobą bezpośrednio porozumieć. Tłumaczenie ustne i pisemne, parafraza, streszczenie, podsumowanie lub zapis umożliwiają korzystanie z tekstów i wypowiedzi źródłowych osobom, które nie mają do nich bezpośredniego dostępu. **Mediacyjne działania językowe, rozumiane jako przetwarzanie istniejących tekstów, odgrywają ważną rolę w codziennym życiu językowym naszych społeczności.***

(ESOKJ, 2001: 24)

Gdyby nie ostatnie, podkreślone przeze mnie zdanie tej definicji, można by sądzić, że terminem mediacja określa się tu to, co potocznie nazywane jest tłumaczeniem, a więc pośrednictwem pomiędzy językami. Wskazuje na to także następująca egzemplifikacja działań mediacyjnych:

*Mediacja ustna to np.: tłumaczenie symultaniczne i konsekwentne, tłumaczenie nieformalne.
Mediacja pisemna to np.: tłumaczenie dokładne i literackie, streszczanie, parafrazowanie*

(ESOKJ 2001: 83-84)

Pogłębiona analiza językowych działań i strategii o charakterze mediacyjnym dokonana na potrzeby standaryzacji i wyskalowania wskaźników biegłości w tym zakresie przyniosła bardzo bogaty materiał, wykraczający dalece poza wąsko rozumiane pojęcie tłumaczenia. Można powiedzieć, że dopiero publikacja 24 skal przykładowych wskaźników biegłości w *CEFR Companion Volume* pokazuje, jak istotną rolę „w codziennym życiu językowym naszych społeczności” odgrywają mediacyjne działania językowe. Dopiero w tym nowym, szerokim ujęciu mediacji widać, co zostało zasygnalizowane w przytoczonym powyżej diagramie z wersji ESOKJ z 1998 roku: to mianowicie, że całość działań językowych najpełniej przejawia się w komunikacji o charakterze mediacyjnym. Komunikacja ta obejmuje działania i strategie związane z przetwarzaniem tekstów (mediacja tekstowa), kształtowaniem pojęć (mediacja pojęciowa), a także zarządzaniem komunikacją (mediacja komunikacyjna). Ogólny opis umiejętności przedstawia się w tym nowym ujęciu w sposób następujący¹:

MEDIACJA ogólny opis umiejętności

C2 Potrafi mediować efektywnie i w sposób naturalny, przyjmując różne role w zależności od rozmówców oraz od sytuacji, dostrzegając niuanse i niedomówienia, przewodnicząc dyskusji na tematy drażliwe lub delikatne. Potrafi opisać w sposób płynny, jasny i za pomocą dobrze skonstruowanej wypowiedzi to, w jaki sposób zostały przedstawione fakty i argumenty, przekazując precyzyjnie elementy oceny oraz większość niuansów, a także wskazując socjokulturowe implikacje (np. użyty rejestr języka, niedomówienia, ironię lub sarkazm).

C1 Potrafi efektywnie pełnić rolę mediatora, pomagając podtrzymywać pozytywną interakcję przez interpretowanie różnych stanowisk przyjmowanych przez rozmówców, radząc sobie z niejednoznacznością, uprzedzając nieporozumienia oraz interweniując dyplomatycznie

¹ Prezentując zarówno opis ogólny działań i strategii mediacyjnych jak i syntetyczne zestawienie wskaźników biegłości ilustrujących poszczególne poziomy referencyjne korzystam, za zgodą Autorki, z tłumaczenia na język polski przygotowanego w ramach jednej z prac magisterskich obronionych w roku akademickim 2017/18 w Katedrze Języka Polskiego jako Obcego na Wydziale Polonistyki UJ (Plak 2018).

w celu zmiany kierunku rozmowy. Potrafi wykorzystać w dyskusji wkład i zaangażowanie rozmówców, stymulując rozumowanie poprzez zadawanie serii pytań. Potrafi przekazać jasno i płynnie, za pomocą dobrze skonstruowanej wypowiedzi główne myśli długich i złożonych tekstów, niezależnie od tego, czy odnoszą się one do jego/jej obszarów zainteresowań, zawierając w wypowiedzi elementy oceny oraz główne niuanse.

B2 Potrafi zapewnić sprzyjające warunki do wymiany pomysłów i ułatwia dyskusję na delikatne tematy, doceniając różne punkty widzenia, zachęcając do zgłębienia zagadnienia, dostosowując w sposób delikatny swój sposób wypowiadania się. Potrafi wykorzystać pomysły innych, wysuwając sugestie dotyczące dalszego postępowania. Potrafi przekazać główną treść dobrze skonstruowanych, długich i skomplikowanych tekstów, które dotyczą obszaru jego/jej zainteresowań zawodowych, edukacyjnych lub osobistych, wyjaśniając opinie i intencje rozmówców.

Potrafi współpracować z osobami z różnych środowisk, tworząc pozytywną atmosferę poprzez udzielanie wsparcia, zadawanie pytań po to, aby ustalić wspólny cel, porównywanie opcji, dotyczących tego, w jaki sposób osiągnąć cele, a także poprzez wyjaśnianie propozycji dotyczących tego, co robić dalej. Potrafi rozwijać pomysły innych, stawiać pytania, które wywołają zróżnicowane reakcje, odpowiadające różnym ujęciom tematu, a także potrafi zaproponować rozwiązanie lub kolejny krok w działaniu. Potrafi wiernie przekazać szczegółowe informacje i argumenty, np. istotne myśli zawarte w złożonym, ale dobrze skonstruowanym tekście, który dotyczy obszaru jego/jej zainteresowań zawodowych, edukacyjnych lub osobistych.

B1 Potrafi współpracować z osobami z innych środowisk, okazując zainteresowanie i empatię poprzez zadawanie prostych pytań i odpowiadanie na nie, formułowanie sugestii i odpowiadanie na nie, dopytywanie, czy rozmówcy się zgadzają, a także poprzez proponowanie alternatywnych rozwiązań. Potrafi przekazać główne myśli zawarte w długich, nieskomplikowanych językowo tekstach na tematy, które znajdują się w obszarze jego/jej osobistych zainteresowań, pod warunkiem, że może sprawdzić znaczenie poszczególnych wyrażen.

Potrafi wprowadzić nowe osoby z różnych środowisk, uświadamiając rozmówcom, że niektóre pytania mogą być różnie postrzegane, a także potrafi zaprosić różne osoby do dzielenia się swoją oceną, doświadczeniem i opiniami. Potrafi przekazać informacje podane w jasnych, dobrze skonstruowanych tekstach informacyjnych, które dotyczą tematów znanych, ogólnych lub znajdujących się w obszarze jego/jej osobistych zainteresowań, mimo że ograniczenia leksykalne powodują czasami trudności w sformułowaniu wypowiedzi.

A2 Potrafi pełnić wspomagającą rolę w interakcji, pod warunkiem, że pozostali rozmówcy mówią wolno i co najmniej jeden z nich pomaga mu włączyć się do rozmowy i wyrazić własne propozycje. Potrafi przekazać istotne informacje zawarte w przejrzyście zbudowanych, krótkich, prostych tekstach informacyjnych, pod warunkiem, że teksty dotyczą tematu konkretnego i znanego i są sformułowane prostym językiem codziennym.

Potrafi w prostych słowach poprosić kogoś o wyjaśnienie czegoś. Potrafi rozpoznać, kiedy pojawiają się trudności i identyfikuje w prostej wypowiedzi oczywistą naturę problemu. Potrafi przekazać główne myśli zawarte w krótkich, prostych konwersacjach lub tekstach na codzienny temat, dotyczących spraw aktualnych, pod warunkiem, że są one wyrażone jasno i prostym językiem.

A1 Potrafi używać prostych słów i środków niewerbalnych w celu pokazania zainteresowania pomysłem. Potrafi przekazać proste, przewidywalne informacje dotyczące spraw aktualnych w formie krótkich, prostych tekstów, takich jak: tablice, ogłoszenia, plakaty, programy, itp.

Skale przykładowych, szczegółowych wskaźników biegłości, najlepiej ilustrujących mediacyjną sprawność językową zostały przygotowane przy zastosowaniu tej samej metodologii, co w przypadku oryginalnych 53 skal zawartych w ESOKJ 2001. Tworzą one następujący zestaw:

Działania medacyjne

- Mediacja tekstowa
 - Ustne/Pisemne przekazywanie informacji
 - Ustne/Pisemne objaśnianie wykresów, diagramów, tabel itp.
 - Ustne/Pisemne przetwarzanie tekstu
 - Notowanie (wykłady, seminaria, zebrania)
 - Wyrażanie reakcji na teksty (w tym teksty literackie)
 - Analiza i krytyka tekstów (w tym tekstów literackich)
- Mediacja pojęciowa
 - Współdziałanie w grupie
 - Ułatwianie współdziałania i interakcji w pracy grupowej
 - Współdziałanie w celu tworzenia znaczenia
 - Kierowanie pracą grupową
 - Zarządzanie interakcją
 - Zachęcanie do rozmowy koncepcyjnej
- Mediacja komunikacyjna
 - Tworzenie przestrzeni różnokulturowej
 - Pośrednictwo w sytuacjach nieformalnych
 - Ułatwianie komunikacji w delikatnych sytuacjach i w przypadku nieporozumień

Strategie medacyjne

- Wyjaśnianie nowego pojęcia
 - Nawiązywanie do uprzedniej wiedzy
 - Dostosowywanie języka
 - Segmentacja skomplikowanych informacji
- Upraszczenie tekstu
 - Rozwijanie zwięzłego tekstu
 - Skracanie tekstu

Najpełniej opisany został w nich poziom B2 (ogółem 84 wskaźniki). W dalszej kolejności jest poziom B1, który opisuje 67 wskaźników, następnie poziom C1 (44 wskaźniki) i A2 (41 wskaźników). Dla najwyższego poziomu C2 udało się zweryfikować 30 wskaźników. Najniższe poziomy referencyjne zilustrowane zostały nader skromnie, ogółem przy pomocy 18 wskaźników (15 dla A1 i 3 dla zaproponowanego po raz pierwszy w *CEFR Companion Volume 2018* poziomu Pre-A1).

3. Działania i strategie medacyjne – syntetyczny opis poziomów referencyjnych

Przyjrzyjmy się zatem, o jakich umiejętnościach jest tu mowa. Przedstawiam poniżej syntetyczne zestawienie wskaźników biegłości ilustrujące mediacyjną biegłość językową na poziomach referencyjnych najbardziej istotnych dla nauczania języka polskiego jako obcego, czyli od poziomu Pre-A1 do B1.

Poziom Pre-A1

Uczący się / użytkownik języka potrafi na tym poziomie:

- przekazać (w języku B) proste instrukcje dotyczące miejsca i czasu (podane w języku A), pod warunkiem, że są powtarzane bardzo powoli i wyraźnie;

- przekazać (w języku B) bardzo podstawowe informacje (np. liczby, ceny) podane w krótkich, prostych, ilustrowanych tekstach (napisanych w języku A);
- wymienić (w języku B) nazwy, liczby, ceny i bardzo proste informacje z tekstów (napisanych w języku A), które znajdują się w obszarze jego/jej bezpośrednich zainteresowań, są napisane bardzo prostym językiem i zawierają ilustracje.

Poziom A1

Uczący się / użytkownik języka potrafi na tym poziomie:

- przekazać (w języku B) proste, przewidywalne informacje dotyczące miejsca i czasu podane w krótkich, prostych komunikatach (w języku A);
- wymienić (w języku B) nazwy, liczby, ceny i bardzo proste informacje z obszaru jego/jej bezpośrednich zainteresowań (podane w języku A), pod warunkiem, że osoba mówiąca wypowiada je bardzo powoli i wyraźnie oraz powtarza je;
- przekazać (w języku B) proste, przewidywalne informacje z krótkich, bardzo prostych oznaczeń, ogłoszeń, plakatów i programów (napisanych w języku A);
- przy pomocy słownika przedstawić (w języku B) proste zwroty (napisane w języku A), ale nie zawsze wybiera ich właściwe znaczenie;
- przepisać pojedyncze słowa oraz krótkie teksty drukowane;
- dokonać prostego, pobieżnego ustnego tłumaczenia (na język B) prostych, codziennych słów i zdań napisanych (w języku A), które można znaleźć na znakach, szyldach, plakatach, ulotkach, w programach itd.;
- przy pomocy słownika przetłumaczyć proste słowa i zwroty (z języka A na język B), ale nie zawsze wybiera ich właściwe znaczenie;
- używać prostych słów i zwrotów, żeby powiedzieć, jakie odczucia wzbudził w nim/niej tekst (także literacki);
- używając krótkich, prostych zwrotów, zachęcić innych, aby wnieśli swój wkład do wykonania bardzo prostych zadań;
- zasygnalizować, że rozumie i zapytać, czy inni rozumieją;
- przedstawić swój pomysł za pomocą prostych słów i zapytać innych, co sądzą;
- użyć prostych, pojedynczych słów oraz środków niewerbalnych, żeby okazać zainteresowanie jakimś pomysłem
- ułatwić międzykulturową wymianę poprzez przyjmowanie innych oraz okazywanie zainteresowania za pomocą prostych słów oraz środków niewerbalnych, a także poprzez zachęcanie innych do mówienia i sygnalizowanie zrozumienia, kiedy wypowiedź jest adresowana bezpośrednio do niego/niej;
- przekazać (w języku B) dane osobowe innych osób oraz bardzo proste, przewidywalne informacje (dostępne w języku A), pod warunkiem, że inni pomogą mu/jej w sformułowaniu wypowiedzi;
- rozpoznać, kiedy rozmówcy się nie zgadzają lub kiedy ktoś ma problem, potrafi wykorzystać zapamiętane proste słowa i zwroty (np. „Rozumiem”, „Czy wszystko w porządku?”) w celu okazania sympatii.

Poziom A2

Uczący się / użytkownik języka potrafi na tym poziomie:

- przekazać (w języku B) główną myśl zawartą w jasnym, ustnym ogłoszeniu (wypowiedzianym w języku A), dotyczącym znanego codziennego tematu, nawet jeśli czasem może być konieczne jego uproszczenie i wyszukanie słów;
- przekazać (w języku B) szczegółowe, istotne informacje zawarte w (napisanych w języku A) krótkich, prostych tekstach, na etykietach, w notkach dotyczących znanych tematów;

- przekazać (w języku B) główną myśl zawartą w krótkich, jasnych i prostych wiadomościach, instrukcjach i ogłoszeniach, pod warunkiem, że są wypowiedziane (w języku A) powoli, wyraźnie i z użyciem prostego języka;
- przekazać (w języku B) w prosty sposób serię krótkich, prostych instrukcji, pod warunkiem, że są one wypowiedziane wyraźnie i powoli (w języku A);
- przekazać pisemnie (w języku B) szczegółowe informacje zawarte w krótkich, prostych tekstach informacyjnych (napisanych w języku A), pod warunkiem, że dotyczą one konkretnych, znanych tematów i są napisane prostym, codziennym językiem;
- wymienić (w języku B) główne punkty krótkich, zrozumiałych i prostych wiadomości i ogłoszeń (napisanych w języku A), pod warunkiem, że są one wyraźnie i powoli wyartykułowane;
- wymienić (w języku B) konkretne informacje, zawarte w prostych tekstach (napisanych w języku A) na codzienne tematy, dotyczące jego/jej bezpośrednich zainteresowań lub potrzeb;
- zinterpretować i opisać (w języku B) proste wizualizacje, które dotyczą znanych tematów (np. mapę pogody, podstawowy schemat organizacyjny) (z tekstem w języku A), nawet jeżeli pauzy, falstarty i przeformułowania są wyraźnie widoczne w wypowiedzi;
- zrelacjonować (w języku B) główne myśli prostych telewizyjnych lub radiowych serwisów informacyjnych (w języku A), mówiących o wydarzeniach, sporcie, wypadkach, itd., pod warunkiem, że tematy są znane, a informacje wypowiedziane powoli i zrozumiale;
- zrelacjonować w prostych zdaniach (w języku B) informacje zawarte w przejrzysto skonstruowanych, krótkich, prostych tekstach (napisanych w języku A), które zawierają ilustracje lub tabele;
- streścić (w języku B) główne myśli prostych, krótkich tekstów informacyjnych (w języku A) na znane tematy;
- przekazać (w języku B) główne myśli zawarte w przejrzysto skonstruowanych, krótkich, prostych tekstach mówionych lub pisanych (w języku A), uzupełniając swój ograniczony repertuar językowy innymi środkami (np. gestami, rysunkami, słowami z innego języka);
- wymienić w punktach (w języku B) ważne informacje zawarte w krótkich, prostych tekstach (w języku A), pod warunkiem, że teksty dotyczą konkretnych, znanych tematów oraz są napisane prostym językiem codziennym;
- wyodrębnić i odtworzyć kluczowe słowa i zwroty lub krótkie zdania z krótkiego tekstu, który mieści się w ramach jego/jej ograniczonych kompetencji i doświadczeń;
- użyć prostego języka, żeby przedstawić (w języku B) bardzo krótkie teksty (napisane w języku A), dotyczące tematów znanych lub codziennych, w których pojawia się słownictwo o najwyższej frekwencji; powstały tekst pomimo błędów jest zrozumiały;
- przepisać krótkie teksty drukowane lub napisane odręcznie w sposób czytelny;
- dokonać przybliżonego ustnego tłumaczenia (na język B) krótkich, prostych tekstów codziennych (np. rubryk broszur, wiadomości, instrukcji, listów lub maili) napisanych (w języku A);
- dokonać prostego, pobieżnego ustnego tłumaczenia (na język B) krótkich, prostych tekstów (np. wiadomości na znane tematy) napisanych (w języku A), wydobywając ich najważniejszy sens;
- dokonać prostego, pobieżnego ustnego tłumaczenia (na język B) bieżących informacji na znane codzienne tematy, które zostały napisane w formie prostych zdań (w języku A) (np. wiadomości osobiste, krótkie historie, adresy, komunikaty lub instrukcje);
- użyć prostego języka, aby dokonać przybliżonego tłumaczenia (z języka A na język B) bardzo krótkich tekstów, dotyczących tematów znanych lub codziennych, w których pojawia się słownictwo o najwyższej frekwencji; powstałe tłumaczenie pomimo błędów jest zrozumiałe;
- sporządzać proste notatki podczas prezentacji/pokazu, kiedy temat jest znany i przewidywalny, a prelegent pozwala na wyjaśnienia i na notowanie;
- wyrazić swoją reakcję na tekst (także literacki), opisując swoje uczucia i myśli przy użyciu prostego języka;
- opisać uczucia postaci literackich i wyjaśnić ich przyczyny;

- wskazać przy użyciu prostego języka, jakie aspekty tekstu (także literackiego), szczególnie go/ją interesują;
- powiedzieć, czy podoba mu/jej się dany tekst (także literacki) i potrafi przy użyciu prostego języka wyjaśnić, dlaczego;
- w prosty sposób wyjaśnić, co odczuwa z związku z utworem literackim lub dziełem sztuki;
- wybrać proste ustępy utworu literackiego, które szczególnie lubi, i użyć ich w formie cytatów;
- zidentyfikować i zwięźle opisać za pomocą podstawowych formuł, kluczowe motywy oraz bohaterów krótkich, prostych tekstów narracyjnych, dotyczących znanych sytuacji, które są napisane w języku codziennym o wysokiej frekwencji;
- współpracować przy wykonywaniu prostych, wspólnych zadań, pod warunkiem, że inni uczestnicy mówią powoli i co najmniej jeden z nich pomaga mu/jej wnieść wkład w realizację zadań i wyrazić jego/jej propozycję;
- zadając właściwe pytania upewnić się, że osoba, z którą rozmawia, rozumie, co on/ona mówi;
- współpracować przy wykonywaniu prostych, praktycznych zadań, pytając, co inni sądzą, wysuwając sugestie i rozumiejąc odpowiedzi, pod warunkiem, że może poprosić od czasu do czasu o powtórzenie lub przeformułowanie;
- przedstawić proste uwagi i okazjonalnie zadawać pytania, w celu zasygnalizowania, że podąża za tokiem rozmowy;
- wysunąć proste sugestie w celu rozwinięcia dyskusji;
- wydawać bardzo proste polecenia współpracującej grupie i pomagać w sformułowaniu wypowiedzi, jeśli wystąpi taka potrzeba;
- zapytać, co ktoś myśli o danym pomysle;
- przyczynić się do wymiany międzykulturowej, prosząc za pomocą prostych słów o wyjaśnienie i doprecyzowanie tego, co ktoś powiedział, wykorzystując swój ograniczony repertuar językowy do wyrażenia zgody, zaproszenia, podziękowania itp.;
- przekazać (w języku B) ogólny sens tego, co jest mówione (w języku A) w codziennych sytuacjach, stosując podstawowe kulturowe konwencje oraz przekazując najważniejsze informacje, pod warunkiem, że rozmówcy mówią wyraźnie, w języku standardowym, a on/ona może poprosić o powtórzenie lub wyjaśnienie;
- przekazać (w języku B) główną myśl tego, co jest mówione (w języku A) w przewidywalnych, codziennych sytuacjach, przekazując w obydwie strony informacje o osobistych pragnieniach i potrzebach, pod warunkiem, że rozmówcy pomogą mu/jej w sformułowaniu wypowiedzi;
- rozpoznać, kiedy rozmówcy się nie zgadzają lub kiedy pojawiają się trudności w interakcji, wtedy potrafi zastosować zapamiętane proste zwroty do poszukiwania kompromisu lub zgody;
- powtórzyć główną myśl prostej wiadomości, na codzienny temat, używając różnych słów, aby pomóc innym ją zrozumieć;
- rozpoznać i oznaczyć (np. podkreślić lub wyróżnić) kluczowe zdania w krótkim codziennym tekście.

Poziom B1

Uczący się / użytkownik języka potrafi na tym poziomie:

- przekazać (w języku B) treść zawartą w wiadomościach i ogłoszeniach publicznych, wypowiedzianych w standardowej odmianie (języka A), w normalnym tempie;
- przekazać pisemnie (w języku B) konkretne wypunktowane informacje zawarte w tekstach (wypowiedzianych w języku A), dotyczących znanych tematów (np. rozmowy telefoniczne, komunikaty oraz instrukcje);
- przekazać pisemnie (w języku B) konkretne, istotne informacje, zawarte w prostych tekstach informacyjnych (napisanych w języku A), dotyczących znanych tematów;

- przekazać pisemnie (w języku B) konkretne informacje, podane w prostych nagranych wiadomościach (w języku A), pod warunkiem, że ich tematy są znane, a wypowiedzi są przejrzyste i artykułowane powoli;
- zinterpretować i opisać (w języku B) szczegółowe informacje przedstawione na diagramach dotyczących obszarów jego/jej zainteresowań (z tekstem w języku A), nawet jeżeli braki leksykalne powodują wahanie lub nieprecyzyjne sformułowanie wypowiedzi;
- zinterpretować i opisać (w języku B) ogólne trendy przedstawione na prostych diagramach (np. grafach, wykresach słupkowych) (z tekstem w języku A), nawet jeżeli leksykalne ograniczenia powodują czasem trudności ze sformułowaniem wypowiedzi;
- zinterpretować i zaprezentować w formie pisemnej (w języku B) ogólne trendy przedstawione na prostych diagramach (np. grafach, wykresach słupkowych) (z tekstem w języku A), wyjaśniając szczegółowo istotne punkty przy pomocy słownika lub innych materiałów referencyjnych;
- opisać prostymi zdaniami (w języku B) główne fakty przedstawione na wizualizacjach, które dotyczą znanych tematów (np. mapa pogody, podstawowy schemat organizacyjny) (z tekstem w języku A);
- streścić (w języku B) główne myśli długich, mówionych tekstów (w języku A), które dotyczą obszaru jego/jej zainteresowań, pod warunkiem, że są wygłoszone w standardowym języku, a on/ona może sprawdzić znaczenie pewnych wyrażeń;
- streścić (w języku B) krótkie opowiadanie lub artykuł, rozmowę, dyskusję, wywiad lub reportaż (w języku A), potrafi odpowiedzieć na dalsze pytania o szczegóły;
- zestawić krótkie fragmenty informacji z różnych źródeł (w języku A) i streścić je dla kogoś (w języku B);
- streścić (w języku B) główne myśli jasnych, dobrze skonstruowanych tekstów mówionych lub pisanych (w języku A), których tematy są znane lub znajdują się w obszarze jego/jej osobistych zainteresowań, nawet jeżeli leksykalne ograniczenia powodują czasem trudności ze sformulowaniem wypowiedzi;
- streścić w sposób prosty (w języku B) główną treść informacyjną prostych tekstów (w języku A) na znane tematy (np. krótkiego pisemnego wywiadu lub artykułu w czasopiśmie, broszury biura podróży);
- streścić (w języku B) główne myśli konwersacji (w języku A) na temat ogólny lub znajdujący się w obszarze jego/jej osobistych zainteresowań, pod warunkiem, że rozmówcy mówią wyraźnie i w języku standardowym;
- streścić (w języku B) główne myśli długich tekstów (wygłoszonych w języku A), które dotyczą obszarów jego/jej zainteresowań, pod warunkiem, że są wygłoszone w standardowym języku, a on/ona może wysłuchać ich kilkakrotnie;
- streścić (w języku B) główne punkty lub zdarzenia pokazane w programach telewizyjnych lub klipach video (w języku A), pod warunkiem, że może obejrzeć je kilkakrotnie;
- streścić pisemnie (w języku B) informacje i argumenty zawarte w tekstach (w języku A), na tematy ogólne lub znajdujące się w obszarze jego/jej zainteresowań;
- streścić pisemnie (w języku B) główne myśli zawarte w prostych tekstach informacyjnych mówionych lub pisanych (w języku A), na tematy ogólne lub znajdujące się w obszarze jego/jej zainteresowań, pod warunkiem, że teksty zostały wygłoszone wyraźnie w języku standardowym;
- sparafrazować w prosty sposób krótki fragment tekstu pisanego, wykorzystując sformułowania oraz strukturę tekstu oryginalnego;
- dokonać ustnego tłumaczenia (na język B) tekstów informacyjnych i argumentacyjnych napisanych (w języku A) na tematy, które znajdują się w obszarze jego/jej zawodowych, akademickich lub osobistych zainteresowań, pod warunkiem, że są napisane nieskomplikowanym, standardowym językiem;
- dokonać przybliżonego ustnego tłumaczenia (na język B) jasnych, dobrze skonstruowanych tekstów informacyjnych napisanych (w języku A), które dotyczą tematów znanych lub znajdujących się w obszarze jego/jej osobistych zainteresowań, nawet jeżeli leksykalne ograniczenia powodują czasem trudności ze sformulowaniem wypowiedzi;

- stworzyć przybliżone tłumaczenia z (języka A na język B) prostych tekstów opisujących fakty, napisanych prostym standardowym językiem, dokładnie naśladując strukturę tekstu oryginalnego; chociaż mogą się pojawiać błędy językowe powstałe tłumaczenie jest zrozumiałe;
- stworzyć przybliżone tłumaczenia (z języka A na język B) informacji zawartych w krótkich tekstach opisujących fakty, napisanych prostym standardowym językiem; powstałe tłumaczenie pomimo błędów jest zrozumiałe;
- stworzyć notatki podczas wykładu, które są wystarczająco precyzyjne, aby mógł/mogła je później wykorzystać, pod warunkiem, że temat dotyczy obszaru jego/jej zainteresowań, a sam wykład jest jasny i dobrze skonstruowany;
- zanotować w formie listy kluczowe punkty prostego wykładu, pod warunkiem, że jego temat jest znany, a sam wykład jest sformułowany prostym językiem i wygłoszony wyraźnie, w języku standardowym;
- zanotować rutynowe instrukcje podczas zebrania dotyczącego znanego tematu, pod warunkiem, że są sformułowane prostym językiem, a on/ona ma wystarczającą ilość czasu na notowanie;
- wyjaśnić, dlaczego konkretne części lub aspekty tekstu (także literackiego) szczególnie go/ją interesują;
- szczegółowo wyjaśnić, z którym bohaterem literackim najbardziej się identyfikuje i dlaczego;
- wskazać związek między wydarzeniami z opowiadania, filmu lub sztuki teatralnej a podobnymi zdarzeniami, których sam doświadczył/sama doświadczyła lub o których słyszał/słyszała;
- wskazać związek między emocjami, które odczuwał bohater tekstu literackiego a emocjami, których sam doświadczył/sama doświadczyła;
- opisać emocje, które odczuwał/odczuwała w określonym momencie opowiadania, np. kiedy zaczął/zaczęła niepokoić się o bohatera literackiego, i potrafi wyjaśnić dlaczego;
- zwięźle wyjaśnić swoją opinię o tekście (także literackim) oraz to, jakie uczucia wzbudza w nim/niej dany tekst;
- opisać osobowość postaci literackiej;
- wskazać najważniejsze epizody i wydarzenia w przejrzyście zbudowanym tekście narracyjnym, napisanym w języku codziennym oraz potrafi wyjaśnić znaczenie wydarzeń oraz związków pomiędzy nimi;
- opisać kluczowe motywy oraz bohaterów krótkich tekstów narracyjnych, dotyczących znanych sytuacji, które są napisane w języku codziennym o wysokiej frekwencji;
- współpracować przy wspólnym zadaniu, na przykład formułując sugestie i odpowiadając na nie, pytając innych o zdanie i proponując alternatywne podejścia;
- współpracować przy prostych, wspólnych zadaniach i działać w grupie, aby osiągnąć wspólny cel przez zadawanie zrozumiałych pytań i odpowiadanie na nie;
- podczas dyskusji zdefiniować zadanie przy użyciu podstawowych terminów oraz poprosić innych o podzielenie się swoją opinią i doświadczeniem;
- zorganizować pracę nad prostym wspólnym zadaniem, określając cel i objaśniając w prosty sposób główne problemy do rozwiązania;
- użyć pytań, komentarzy i prostych przeformułowań w celu utrzymania kierunku dyskusji;
- zachęcić innych członków grupy do mówienia;
- poprosić członka grupy o wyjaśnienie poglądów grupy;
- powtórzyć część czyjejś wypowiedzi w celu potwierdzenia wzajemnego zrozumienia i potrafi pomóc w utrzymaniu właściwego kierunku rozwoju pomysłów;
- udzielić głosu w dyskusji, zachęcając uczestnika do mówienia;
- poprosić o sprecyzowanie określonych punktów, zawartych w czymś wstępnym wyjaśnieniu;
- zadać właściwe pytania, aby sprawdzić rozumienie pojęć, które są wyjaśniane;
- zadać pytania, które zachęca rozmówców do wyjaśniania toku ich rozumowania;
- wydawać proste, jasne polecenia, w celu zorganizowania działania;
- zapytać o źródło pomysłu oraz o to, jak zdaniem kogoś coś mogłoby działać;

- podtrzymywać komunikację między kulturami, inicjując konwersację, okazując zainteresowanie i empatię poprzez zadawanie prostych pytań i odpowiadanie na nie oraz wyrażając zgodę i zrozumienie;
- działać wspierająco podczas spotkań międzykulturowych, rozpoznając uczucia i różnorodne poglądy na świat innych członków grupy;
- podtrzymywać wymianę międzykulturową, używając swojego ograniczonego repertuaru językowego do wprowadzania nowych osób z różnych kultur oraz do zadawania pytań i odpowiadania na nie, pokazując, że jest świadomy/świadoma, że niektóre kwestie mogą być różnie postrzegane w zależności od kultury;
- pomóc w rozwinięciu wspólnej kultury komunikacji poprzez prostą wymianę informacji dotyczących wartości i postaw wobec języka i kultury;
- przekazać (w języku B) główny sens tego, co jest mówione (w języku A) na tematy, które znajdują się w obszarze jego/jej zainteresowań, przekazując w prosty sposób informacje dotyczące faktów oraz potrafi wyjaśnić odniesienia kulturowe, pod warunkiem, że będzie mógł/mogła się do tego uprzednio przygotować a rozmówcy będą mówili wyraźnie, w codziennym języku;
- przekazać (w języku B) główny sens tego, co jest mówione (w języku A) na tematy, które wzbudzają jego/jej osobiste zainteresowanie, stosując ważne konwencje dotyczące grzeczności, pod warunkiem, że rozmówcy mówią wyraźnie, w języku standardowym, a on/ona może poprosić o wyjaśnienie lub przerwę, żeby zaplanować to, co chce powiedzieć;
- poprosić strony nieporozumienia o wyjaśnienie swoich punktów widzenia, potrafi odpowiedzieć krótko na te wyjaśnienia, pod warunkiem, że temat jest mu/jej znany, a rozmówcy mówią w sposób jasny;
- okazać zrozumienie dla kluczowych kwestii w sytuacji nieporozumienia, jeżeli dotyczy ono tematów mu/jej znanych, a także potrafi w prosty sposób poprosić o potwierdzenie i/lub wyjaśnienie;
- wyjaśnić, w jaki sposób coś działa, dostarczając przykładów opartych na codziennych doświadczeniach ludzi;
- poprzez zadawanie prostych pytań pokazać rozmówcom, w jaki sposób nowa informacja jest powiązana z tym, co już jest im znane;
- uprościć krótkie, proste teksty mówione lub pisane dotyczące znanej tematyki (np. krótkie artykuły prasowe, wywiady), parafrazując główne myśli w nich zawarte, w celu uczynienia treści tych tekstów dostępnymi dla innych;
- w prosty sposób sparafrazować krótkie fragmenty tekstu pisanego, zachowując oryginalny porządek występujący w tekście;
- ułatwić zrozumienie krótkiego tekstu instruktażowego lub informacyjnego, prezentując go w formie listy pojedynczych punktów;
- ułatwić zrozumienie zestawu instrukcji, wypowiadając je powoli, po kilka słów, wykorzystując środki werbalne i niewerbalne;
- uczynić informacje na bieżące tematy bardziej zrozumiałymi i wyraźnymi poprzez przekazanie głównej informacji w inny sposób;
- uczynić informacje na bieżące tematy bardziej zrozumiałymi poprzez dostarczenie przykładów;
- rozpoznać i oznaczyć (np. podkreślić lub wyróżnić) kluczowe informacje w prostym tekście informacyjnym w celu przekazania tych informacji komuś innemu.